

Háború Ukrajnában – amit az európai számviteli szakembereknek tudniuk kell

Az Ukrajnát ért invázióknak pusztító hatásai vannak. Elítéljük az orosz kormány Ukrajna elleni támadásait, és aggódunk mindenkiért, akit érintenek ezek a háborús cselekmények. Mialatt az EU és egyes országok szankciókat vezetnek be, az európai számviteli szakembereknek lépést kell tartaniuk és fel kell mérniük, hogy ezek a szankciók és a háború egyéb következményei hogyan befolyásolják a tevékenységüket. A helyzet alakulásához igazodva a számviteli szakembereknek továbbra is folyamatosan értékelniük kell az eseményeket és alkalmazniuk az etikai értékeiket. Az alábbiakban felhívjuk a figyelmüket a pénzmosás elleni küzdelemmel (AML), a kiberbiztonsággal, a számvittel, a könyvvizsgálattal és a beszámolóval és jelentéssel kapcsolatos vészhelyzeti kérdésekre, azért, hogy segítsünk nekik megtalálni a helyes válaszokat ezekben a nehéz időkben.

Pénzmosás elleni küzdelem

A szankciók figyelemmel kísérése

A számviteli szakembereknek folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a frissített nemzeti és uniós szankciós listákat. Az egyes országok és az EU négy szankciós kategóriát vezetett be Oroszországgal és Fehéroroszországgal szemben:

- magánszemélyekkel és szervezetekkel szembeni szankciók
- az üzleti tevékenység korlátozása
- diplomáciai intézkedések
- a gazdasági együttműködés korlátozása

A könyvelő- és könyvvizsgáló irodákban és a vállalkozásoknál az ügyvezetés és az igazgatóság felelős a szankciók értelmezéséért. Előfordulhat, hogy konzultálniuk kell jogi tanácsadójukkal vagy külső jogászokkal is. A könyvelőknek és könyvvizsgálóknak minden szakmai készségüket alkalmazniuk kell, hogy ezeket az intézkedéseket hatékonyra tegyék, és segítsék a vállalatokat az intézkedések által okozott fennakadások kezelésében. A szigorú ügyfélmegismerési és pénzmosás elleni rendelkezések és kockázatkezelés segítenek biztosítani a szankciók megfelelő figyelembevételét.

A szankcióknak való kitettség értékelése

Az alábbiakban olyan intézkedéseket mutatunk be, amelyeket a könyvelők és könyvvizsgálók megtehetnek annak értékelésére, hogy cégük és ügyfeleik milyen mértékben vannak kitéve a szankciórendszereknek:

- Annak megállapítása, hogy a legfrissebb szankciós listák kockázatot jelentenek-e a cég és az ügyfelei számára
 - o Ellenőrizze a legújabb nemzeti szankciós listákat és útmutatókat
 - o Határozza meg, hogy cégének és cége ügyfeleinek be kell-e tartaniuk az EU, az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és más országok szankcióit a nemzeti szabályozásokon felül
 - o Ellenőrizze az Oroszország és Fehéroroszország elleni legújabb uniós szankciókat
- Azonosítsa és térképezze fel a fehéroroszországi, oroszországi és orosz hátterű harmadik felekkel szembeni közvetlen kitettséget, amely más országok beszállítóin, ügyfelein, ügynökein, forgalmazóin és pénzügyi intézményein keresztül is megvalósulhat.

- Az ügyfeladatbázisok átvizsgálása az oroszországi és fehéroroszországi székhelyű vagy szankcionált személyekkel és szervezetekkel kapcsolatban álló összes ügyfél azonosításához.
- Ismerje meg az ügyfelei vagy beszállítói tényleges tulajdonosi struktúráit, és azonosítsa a közvetlen vagy közvetett kapcsolatokat szankcionált politikailag kitett személyekkel vagy szervezetekkel. Ez azért fontos, mert az orosz vagy fehérorosz tulajdoni háttér lehet, hogy rejtve van.
- Fontolja meg a lehetséges kereskedelmi korlátozásokat/tilalmakat (importtilalom/export tilalom)
- Szankcionált személyekkel vagy szervezetekkel fennálló üzleti kapcsolat esetén minden vállalkozásnak és ügyfeleinek be kell fagyasztaniuk ezen személyek vagyonaát, és abba kell hagyniuk a szankciós listán szereplő szervezetek és magánszemélyek számára történő szolgáltatásnyújtást.
- Töltsön ki egy gyanús tevékenységről szóló jelentést (SAR), ha kapcsolat van a cég vagy ügyfelei és a szankcionált egyének vagy szervezetek között. Ebben az esetben működjön szorosan együtt a compliance (jogi megfelelésért felelős) részleggel és a pénzügyi bejelentésekért felelős tisztviselővel (MLRO).

Kiberbiztonság

Napjainkban egy háborút szervezett kibertámadásokkal is végre lehet hajtani. Sok szervezet már elszenvedett ilyen támadásokat, amelyek közül néhányat közvetlenül az orosz kormány hackereinek tulajdonítottak. A könyvelő és könyvvizsgáló cégeknek, különösen a kis- és középvállalkozások közé tartozóknak, mérlegelniük kell az ilyen támadások tényleges valószínűségét, hogy megtegyék a szükséges óvintézkedéseket kockázatuk elemzéséhez, valamint hogy megbeszélést kezdeményezzenek az ügyfeleikkel. Előfordulhat, hogy sok kis- és középvállalkozásnak nem állnak rendelkezésre azonnali tervei az ilyen kibertámadásokra való reagálásra. Ezeknek a kkv-knak azt javasoljuk, hogy egyeztessenek saját informatikai részlegükkel vagy tanácsadójukkal az átfogó és személyre szabott válasz érdekében.

Számvitel, pénzügyi beszámolás és könyvvizsgálat

Számviteli és beszámolási következmények

A háború gazdasági következményei hatással lehetnek az érintett vállalatok vagy csoportok, különösen a kkv-k pénzügyi kimutatásaiban szereplő elszámolásokra, azok bemutatására és könyvvizsgálatára. Ebben a fejezetben ezeket a lehetséges következményeket emeljük ki. Az egyes vállalatokra gyakorolt hatás azonban eltérő lehet. A vállalatokat különösen érintheti az 1) oroszországi, fehéroroszországi vagy ukrainai vállalatokkal folytatott kereskedelem, 2) ha leányvállalatokkal vagy eszközökkel rendelkeznek Oroszországban, Fehéroroszországban vagy Ukrajnában, vagy 3) ha szankciók hatálya alá tartozó szervezetekkel vagy magánszemélyekkel állnak kapcsolatban. Ezt a hatást rendszeresen felül kell vizsgálni, mivel a háború további eszkalálódását, időtartamát és hatását nem lehet megjósolni.

A vállalatok 2021. december 31-i elszámolásaira és beszámolóképzésére vonatkozó hatások

Az olyan jelentéstételi standardokat, mint a Nemzetközi Számviteli Standardok (IAS), a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) és a vonatkozó nemzeti általánosan elfogadott számviteli

elvek (GAAP) teljes mértékben be kell tartani. A standardok alkalmazásával ésszerű és gyakorlati módon lehet reagálni a háború által okozott tényleges számviteli és jelentéstételi kihívásokra.

A vállalkozás folytatása elvnek való megfelelés értékelése

A vállalatoknak át kell gondolniuk a vállalkozás folytatásával kapcsolatos kérdéseket, ha hátrányosan érinti őket az ukrajnai háború és az Oroszországgal és Fehéroroszországgal szembeni, például a nyersanyagokat vagy az informatikát érintő szankciók. Meg kell fontolniuk különböző lehetséges érzékenységi elemzések futtatását annak megállapítására, hogy van-e lényeges bizonytalanság a vállalkozás folytatásának képességével kapcsolatban. Ez további közzétételeket eredményezhet, különösen, ha lényeges bizonytalanság áll fenn.

Bizonyos körülmények között szükség lehet annak mérlegelésére, hogy helyénvaló-e a beszámolót a vállalkozás folytatásának elve alapján elkészíteni. Ehhez a vállalatnak figyelembe kell vennie az összes rendelkezésre álló információt a jövőbeni üzletmenetre gyakorolt hatásokról.

Ami az időtávot illeti, legalább a mérleg fordulónapját követő első tizenkét hónapot, vagy a pénzügyi kimutatások aláírásának időpontját követő tizenkét hónapot kell figyelembe venni. Tanácsos azonban hosszabb időtávot áttekinteni. A vállalkozás folytatására vonatkozó ezen értékelést folyamatosan frissíteni kell a pénzügyi kimutatások jóváhagyásának a napjáig.

Fordulónap utáni nem módosító események

Az általános követelmény az, hogy a mérleg a beszámolási időszak végén fennálló helyzetet tükrözze. Ezért a 2021. december 31-i fordulónappal rendelkező európai vállalatok számára a háború kitörése nem módosító fordulónap utáni esemény, mivel az invázió 2022 februárjában történt.

A lényeges, nem módosító fordulónap utáni események jellegét és pénzügyi hatásának becslését a pénzügyi kimutatásokhoz fűzött megjegyzésekben közzé kell tenni. Ezért a vállalatoknak számításba kell venniük az üzleti tevékenységükre gyakorolt hatást, ami az ő sajátos körülményeiktől függ. Ez magában foglalja azt is, hogy a közzétételekben bemutatják a következő beszámolási időszakra vonatkozó hatásokat is.

További információk a vezetői jelentésben (üzleti jelentésben)

A vállalatoknak azt is meg kell fontolniuk, hogy hivatkozzanak-e a háború lehetséges hatására, amikor a vezetői jelentésben a fő kockázatokat és bizonytalanságokat részletezik. Ezt elvileg jelenteniük kell, ha lehetséges, hogy a további fejlemények negatív eltéréseket eredményezhetnek a vállalat előrejelzéseitől.

A 2022-es mérlegfordulónappal rendelkező vállalatok elszámolásaira és beszámolóképzésére vonatkozó hatások

Ahogy haladunk előre 2022-ben, a háború mértéke és hatása egyre világosabbá válik. 2021-et követő mérlegfordulónapon a körülmények fennállásának és így annak a meghatározása, hogy a háború módosító vagy nem módosító eseménynek minősül-e, nagyobb fokú megítélést igényelhet. Általánosságban a háború a 2022. február 28-án (vagy azt követően) végződő beszámolási/jelentési időszakok tekintetében számít módosító eseménynek, mind az éves, mind a negyedéves jelentéstételek esetében.

A vállalatoknak a vállalkozás folytathatósága mellett felül kell vizsgálniuk a számlaegyenlegek minden olyan területét, amely megítélésnek és becslési bizonytalanságnak kitett, ideértve a következőket:

- számviteli becslések
- valós értéken történő értékelés
- eszközök értékvesztése
- várható hitelezési veszteség értékelése
- fedezeti számvitel
- egyéb közzétételi követelmények a pénzügyi kimutatásokban
- a kovenánsok megsértésének és a veszteséges szerződésekre vonatkozó rendelkezéseknek a hatása is megfontolást érdemel.

Könyvvizsgálatra vonatkozó hatások

A 2021. december 31-ére vonatkozó és az az utáni pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára gyakorolt hatások

A nemzetközi könyvvizsgálati standardoknak (ISA-k) továbbra is teljes mértékben meg kell felelni, még a bizonytalanságok és a kihívást jelentő határidők mellett is. Ezen kívül a könyvvizsgálóknak fontolóra kell venniük, hogy további eljárásokat végezzenek azoknak a konkrét könyvvizsgálati kihívásoknak a megválaszolására, amelyeket a háború okoz a vállalatok és beszámolóik számára.

A háború hatása a könyvvizsgálónak a vállalkozásról alkotott kockázatértékelésére

A társaság körülményeitől és üzleti tevékenységétől függően előfordulhat, hogy a könyvvizsgáló kockázatértékelését felül kell vizsgálni az új, jelentős kockázatok veszélye miatt, például a vállalat likviditásával kapcsolatban. Mivel a jelenlegi helyzet nagyon képlékeny, a könyvvizsgálat során folyamatosan felül kell vizsgálni a kockázatértékelést. További útmutatás az ISA 315 „A lényeges hibás állítás kockázatának azonosítása és felmérése” című nemzetközi könyvvizsgálati standardban található.

Bizonyítékszerzés

A könyvvizsgálóknak meg kell fontolniuk, hogyan gyűjthetnek elegendő megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot. Előfordulhat, hogy a könyvvizsgálóknak meg kell változtatniuk a könyvvizsgálati megközelítést, és alternatív eljárásokat kell kidolgozniuk. Ez különösen igaz lehet az olyan, a vállalatcsoportra vonatkozó könyvvizsgálati megbízásokra, ahol a csoporthoz tartozó leányvállalatokhoz való hozzáférés korlátozott, és ez a csoportjelentések hatókörének esetleges korlátozását eredményezheti. Erre a követelményre továbbra is szükség van ahhoz, hogy jelentést lehessen kiadni vagy fontolóra lehessen venni a könyvvizsgálói vélemény minősítését. Az ISA 500 „Könyvvizsgálati bizonyítékok” című nemzetközi könyvvizsgálati standard további részleteket tartalmaz.

Következmények a könyvvizsgálónak a vállalkozás folytatásának képességével kapcsolatos értékelésére nézve

A vállalkozás folytatásának elve kétségtelenül számos éppen most zajló és a közeljövőben megkezdődő könyvvizsgálat középpontjában fog állni. Különösen azért, mert a globális gazdasággal és az azonnali kilátásokkal kapcsolatos bizonytalanság nőtt sok olyan vállalat esetében, amelyek közvetlen kitettséggel rendelkeznek Ukrajnával vagy Oroszországgal és Fehéroroszországgal szemben. Az ISA 570 „A vállalkozás folytatása” című nemzetközi könyvvizsgálati standard továbbra is alkalmazandó.

Például a vezetés értékelésének a vállalkozás folytatásáról a következőket kell tartalmaznia:

- az előrejelzések és az érzékenységvizsgálatok megfelelő frissítése, figyelembe véve az azonosított kockázati tényezőket és a különböző lehetséges kimeneteket
- a kovenánsok betartásának felülvizsgálata különböző forgatókönyvekben
- a vezetőség jövőbeli intézkedésekre vonatkozó terveinek módosítása
- a közzétételek kibővítése
- a vezetőség értékelését a könyvvizsgálónak szóló teljességi nyilatkozatban is dokumentálni kell.

A vállalat jövőbeli kilátásainak hatása a könyvvizsgálói jelentésre

A könyvvizsgálónak figyelembe kell vennie a vezetés nehézségeit a jövőbeli előrejelzések elkészítésekor, a rendkívül bizonytalan és képlékeny helyzet miatt. Az ilyen előrejelzések rövid idő alatt jelentősen megváltozhatnak. Alapvető fontosságú, hogy a könyvvizsgálók szakmai megítélést és szkepticizmust alkalmazzanak. Ügyelniük kell arra, hogy minden előrejelzés tükrözze azt a helyzetet, amely fennáll a könyvvizsgálói jelentés aláírásakor. További részletekért lásd: ISA 560 „Fordulónap utáni események”.

A vezetés háború hatásaival kapcsolatos közzétételei megfelelőségének vizsgálata

A könyvvizsgálónak biztosítania kell, hogy a vezetőség közzétételei megfelelően leírják a vállalat kilátásait és azt, hogy a pénzügyi kimutatások felhasználóit ez hogyan érintheti. Mindezt úgy, hogy elismeri a jelenlegi nagyfokú bizonytalanságot. A könyvvizsgálóknak figyelembe kell venniük felelősségüket a vezetés által a pénzügyi kimutatásokban bemutatott egyéb információkkal kapcsolatban is. Erre vonatkozik az ISA 720 „A könyvvizsgálónak az auditált pénzügyi kimutatásokat tartalmazó dokumentumokban szereplő egyéb információkkal kapcsolatos felelőssége” című standard.

A könyvvizsgálói jelentésre gyakorolt lehetséges hatások

A könyvvizsgálói jelentésre gyakorolt hatások a következők lehetnek:

- a közérdeklődésre számot tartó társaságok esetében a háború miatt szükséges további könyvvizsgálati munkával kapcsolatos kulcsfontosságú könyvvizsgálati kérdés (KAM). Például a csoportkönyvvizsgálat megközelítésének leírásánál magyarázza el, hogy nincs lényeges bizonytalanság, vagy a vállalkozás folytatását veszélyeztető bizonytalanság
- figyelemfelhívó bekezdés például a pénzügyi kimutatásokban közzétett jelentős fordulónap utáni esemény kiemelése vagy a háborúból eredő jelentős bizonytalanság kapcsán

- a vállalkozás folytatásával kapcsolatos lényeges bizonytalanság miatti figyelemfelhívó bekezdés
- korlátozott vagy ellenvélemény, például a pénzügyi kimutatásokban szereplő nem megfelelő közzétételekkel vagy a vállalkozás folytathatóságával kapcsolatos irreális feltételezésekkel kapcsolatban
- korlátozott vélemény vagy a véleménynyilvánítás visszautasítása hatókörkorlátozás miatt, ha nem tud elegendő megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot beszerezni. Például, ha a leltározáson nem lehetett személyesen részt venni.

A könyvvizsgálati megbízás elfogadására vagy folytatására gyakorolt lehetséges hatások

Ha a könyvvizsgáló tudomására jut, hogy az audit ügyfele kapcsolatban áll az uniós korlátozó intézkedések által jegyzékbe vett személyekkel vagy szervezetekkel, újra kell értékelnie a könyvvizsgálati megbízás folytatását vagy elfogadását.

A pénzügyi intézményekre gyakorolt különös hatás

A pénzintézeteket várhatóan különösen érinti az ukrajnai háború, valamint az Oroszországgal és Fehéroroszországgal szembeni uniós szankciók. Néhány pénzügyi intézmény és befektetési alap közvetlen kitétséggel rendelkezhet ezekkel az országokkal szemben, míg a legtöbbjüket – legalábbis kezdetben – korlátozottabban érintik a szankciók. Az erőteljes amerikai szankciókat is figyelemmel kell kísérni és be kell tartani. 2022. első negyedévének végéig várhatóan pontosabb következtetéseket lehet majd levonni. Különösen aggályos lehet a fedezetek értékelése, mivel a háború elértektelenítheti ezeket.